

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Iacobi Philippi Tomasini Sancti Georgij ab Alga Venetiarum Canonici Secularis De Donariis ac Tabellis Votivis Liber Singularis

Tomasini, Giacomo Filippo

Vtini, 1639

V. Diuersa Vouendi ratio.

urn:nbn:de:hbz:466:1-13253

CAPVT V.

Diuerfa Vouendi ratio.

Sed ne singulis enumerandis immorer, videndum porrò quomodo VOTA instituebantur. Enim vero ea cum deprecatione, vel adoratione semper fiebant. Alij nempe Vota nuncupâtes prius deprecari Numina, vel adorare consueuerant. Alij vouebant Dijs, mox eosdem adorabant, eorum opem implorantes. Quos actus distinctos Græci uno vocabulo *προσδυσωβαι* significarunt. Ratio autem eiusmodi solemnitatis erat varia. Quidam enim humi more Persarum prostrati vota peragebant; Alij inclinato ad terram capite, unde Hebræis *incuruare* nihil aliud est quàm *adorare*, quod idem videtur sonare quod *odorari*; siquidem maxima ferè adorationis pars in odorum incensionibus olim constituebatur; quamquam *Adorare* etiam quidam volunt dictum ab ore, tamen si mente potiùs, quàm ore fiat vera adoratio. Alij capita pedibus Deorum subigebant, oculis pedes fatigabant: quod & hodiè fieri videmus. Vnde Apuleius: *Exosculatis vestigijs Dea, quæ gradibus hærebat argento formata, ad suos discedunt Lares.* Osculabantur etiam Deorum dexteras, Lucretius Lib. 1.

————— *portas propter athena*

Signa manus dextras ostendunt attenuari

Sapè salutan: um, tacitè præterq; neantum.

Nonnulli ritu apud nos frequentiori flexis genibus; Non pauci manuum protensione, & eleuatione. qualem ex antiquo marmore in monumentis Augustanis dedit Vir Consularis Marcus Velserus nunquam sine laude nominandus. Ara non rarò manibus tenebatur. Inde Virgil. vi. diuini operis:

Talibus orabat dictis, Arasq; tenebat.

Romani ex Pythagoræ instituto, capite velato sedentes adorabant. Plautus in Curculione Act. 3.

Quis

Quis hic est, qui operto capite Esculapium

Salutat?

Id est, adoratur ac veneratur; alij aperto. Et quidem vittis, mitris, coronis capita velabant; & aliquando inter sacra vestes ad aures vsq; atcollere solebant, partim quidam ut eo gestu & habitu humiliores se redderent; partim verò ne inter precandum triste quid aut ignominiosum aliunde occurreret, quo animi religiosa attentio turbaretur. Saturno verò sacra faciebant Romani aperto capite tamquam veritatis Numini, cui nihil obregere possent; Honori Deo itidem, quia aperta & patens sit gloria. Compressis etiam digito dexteræ labris, & osculis, quod pauperum erat teste Luciano de sacrificijs; quamuis & Principum id fuisse ex Suetonio notum sit; qui de Claudio, *manu veneratus est*. Modum disertè ostendit Apuleius in Lib. iv. Milesiar. de Psyche: *Multi deniq; civium, & aduenæ copiosi, quos eximij spectaculi rumor studiosa celebritate congregabat, inaccessæ formositatis admiratione stupidi, & admoventes oribus suis dexteram, primore digito in erectum pollicem residente, ut ipsam prorsus deam Venerem religiosis adorationibus venerabantur. Antiquis Græciæ, inquit Plinius Natural. Hist. Lib. xi. Cap. xlv. in supplicando mentum attingere mos erat*. Immo supplicantes ac vota concipientes, barbam tangere solitos obseruauit Homerus. Turcæ verò aduentantibus hodieq; barbam tangere in veneratione habent. Nonnunquam vota fiebant pressis Deorum genibus ac vestibus. Hinc Propert. Lib. ii. Eleg. xxviii. v. 45.

Ante tuosq; pedes illa ipsa adoperta sedebit.

Narrabitq; sedens longa pericla sua.

Cui sessioni Tertullianus de Orat. Cap. xii. irreuerentiæ crimen impingit. Sed & stando Vota fuisse concepta manifestat apertè Votum gemmæ incisum, quod inferius dabimus; & numismata id ipsum ostendunt. Interdum etiam supplicantes taciti Vota murmurabant, ut Anna uxor Elcanæ Lib. i. Regum. Inde Apuleius: *Tacitus preces in templo Deis alligasti. Causam attulit Seneca de Benef. Lib. ii. Vota homines parcius fa-*

cerent, si palam facienda essent: adeo etiam Deos quibus honestissime supplicamus, tacite malumus & intra nosmetipsos precari. Quò alludit proculdubio Tibullus Lib. iv.

Natalis quoniam Deus omnia sentis,

Annue, quid refert, clamne palamne roges?

Hoc autem quo animi feruore peractum fuerit, testantur fatis M. Tullij Ciceronis verba Act. 6. in Verrem. Ibi (Agri-genti) est ex ære simulacrum ipsius Herculis, quonon facile quicquam dixerim me vidisse pulchrius, (tametsi non tam multum in istis rebus intelligo, quam multa vidi) usq; eò Iudices, utriusque eius, aut mentum paulò sit attritius; quod in precibus, & gratulationibus non solum id venerari, verum etiam osculari solent. Prudentius contra Simmachum:

Mox humeris positus nutricis, triuit & ipse

Impressis silicem labris, puerilia VOTA

Fudit, opesq; sibi caca de rupe poposcit.

Erudite, caca de rupe; id est, de Saxo, in quo Fortuna residebat.

Qua etiam animi puritate, ostendit recepta veteribus manuum ablutio; quam neq; à Mario neglectam scribit Plutarcus. Huius meminit Tibullus Lib. ii. Eleg. i. vers. 13.

Casti placent Superis, pura ium veste venit,

Et manibus puris, fonte fontis aquam.

Hebræi quoque veteri lege purificati ad Vota accedebant. Iudith. Cap. xvi. Omnis populus post Victoriam venit in Ierusalem adorare Dominum, & mox ut purificati sunt, obtulerunt omnes holocausta, & VOTA, & repromissiones suas. Cautè quippe Vota reddenda præcepit Tullius de Legibus. Munera verò cum manu offerrentur, veteres Græcos memorat Plinius Lib. xxxv. Cap. 111. Sapor appellasse Palmam.

Vota etiam publicæ, quæ pro Imperij æternitate, pro felicitate Principis, pro re feliciter gesta, nonnunquam pro salute Ciuium, verbis solemnibus concipi solebant, aliquando præeunte Pontifice Maximo conceptis verbis ex tabulis scriptis fiebant, annotante Plinio Lib. viii. Cap. xxii. ne quid præposterè diceretur, ut ex Liuiio Lib. viii. patet. Hac tamen lege,

lege, ne interueniret luctus, quem inauspicatum ac detestabilem exsecrabantur. De Decimis Herculi à Sylla oblatis Plutarchus: *Medio hoc epulo, quod multorum fuit dierum, decessit ex mero Meicella. Quia verò vetuerunt sacerdotes ei illam adire, vel funere domum eius pollui, misit ei libellum repudiij Sylla, iussitq; spirantem adhuc in aliud domicilium transferri. Atq; hac in re leges curiosè ex superstitione seruauit: at legem funerariam, quam tulerat ipse, conuulsit, nullo habito sumptus modo.* Hinc perspicua sunt verba Capitolini in Pertinace. *Alius Caesar Votorum causa ab Adriano lugeri est veritus.* Luctus igitur alienus erat à Votis, quibus omninò Dona & Victimæ accedebant. Hinc apud Veteres superstitioni & Idololatriæ deditos celebrata fuere Taurilia Marti sacra, Sueouetaurilia ex ouibus & sue appellata; itemq; Puluinaria, Lectisternia, Peruigilia, Supplicationes, Funalia, Pocula; & præsertim Dijs Epulæ, Dapesq; opiparæ dicatæ erant, cum tamen nihil quicquam cibi, potionisq; sumere potuerint eorum falsa numina, sed sacerdotes illorum gulosi & ebriosi Idolis apposita deuorabant. Ioui Coronam, & Sceptrum, Phialamq; cum cœna dicatam comprobat è multis hæc inscriptio:

I. O. M.
 OB. PVLLOS. A. Q. SER
 TORIO. METELLVM
 ADQ. POMP.
 IVNIA. DONACE
 CORON. ET. SCEPTVM
 EX. ARG. MVNVS
 ADTVLIT
 FLAMINICAE. PHIA
 LAM. CAELATAM
 HIERODVLIS COE
 NAM. DEDIT.

Epulum autem præter cœnam accessisse, ut cœna fuerit colonis data, populo epulum, ex titulo veteri non obscurum est, qui Auximi in Piceno.

L. PRAE-

L. PRAESENTIO. L. FIL
 LEM. PAETO
 L. ATTIO. SEVERO
 PRAEF. COH. I. AFR
 C. R. EQ. IVDICI. SELECTO. EX
 V. DEC. PR. AVXIMI. PAT. COL
 AEDILI. II. VIR. ANCONAE
 VIBIA. L. F. MARCELLA
 FLAMINA. AVGVST
 MARITO. OMNIBVS. EXEM
 PLIS. DE. SE. BENE. MERITO
 ET. IN. DEDIC. STATVAE
 CENAM. COLON. ET. EPVL. POP. DED
 L. D. D. D.

Huic lucem addit alia ibidem reperta, quam literis humanissi-
 mis Gabrielis Naudei hodie apud Illustriss. Triuultios Medio-
 lani extare intelligo.

AESCVLAPIO. ET. YGIAE
 SACRVM

C. OPPIVS. C. L. LEONAS
 VI. VIR. ET. AVG
 HONORATVS. IN. TRIBV
 CL. PATRV. ET. LIBERV
 CLIENTIV. ADCENSVS
 PATRONIS. SANCTISSIMIS
 COMMVNICIPIBVS. SVIS. D. D.
 QVORVM. DEDICATIONE
 SINGVLIS. DECVRIONIBVS
 --X. III. AVGVSTALIBVS. --X. II. ET
 COLONIS. CENAM. DEDIT
 L. D. D. D.

Sed hæc communis erat multis nationibus vota faciendi
 ratio: peculiariter Ponti, & Persarum Reges in montium iu-
 gis pyra extracta sacrificium voto præmittebant. Quod Eu-

ganeos vetustissimos olim egisse, testantur adhuc in hisce montibus Patauinis inter Vicum Trium montium & Cænobium Benedictorum Prateleam cacumina, quæ à Viro Cl. & Patriæ studiosissimo Nicolao Campi S. Petri I. C. & Oratore disertissimo mihi nuper indicata etiamnum vulgari idiomate ARÆ appellantur. Atque ut Aræ Superis, ita Antra erant Dijs Inferis destinata. Adde quod Athenienses, cùm Dijs libassent, & pæana cecinissent, cælum suspicientes vota nuncupabant. Magos Parthorum Reges uti herba Nictegreto, quam inter pauca miratus est Democritus, ad vota suscipienda, scribit Plinius Hist. Lib. XXI. Cap. XI. Neq; Mysi unquam, nisi equi litati extis depasti, vota fundebant. Berenice magno submissionis argumento vota Deo solutura pede nudo & raso capillitio ante Tribunal Hierosolymis supplicasse fertur: Hinc Nudipedalia apud Hebræos orta. De quibus Ioseph Lib. II. de Bello Iud. *Iis qui morbo, vel alijs calamitatibus implicabantur, mos erat primum orare per triginta dies, & abstinere vino, atq; capillos radere: deinde nudis pedibus adire ad templum, hostiasq; immolare. Ad hæc sacra cum alijs sapius, tum id temporis præcipue recursum est, cum Nerone Principe, Florus Iudæ Præses miserandum in modum gentem opprimeret, quæ ob eius tyrannidem coacta est arma in Romanos ad extremum sumere, quo demum bello misera ferme tota deleta est. Igitur cùm Iudæi omnia prius humana similiter ac diuina experiri vellet, quàm bellum tentare; postquam neq; pretio, neque precibus potuerunt coercere sauitiam Flori, quippè qui ne sua maleficia per accusationem Romæ patefierent, Iudæos studio ad bellum suscipiendum stimulabat: Nudipedalia sacra VOVERUNT. Quod etiam à Pythagora traditum Lacedæmonij obseruarunt, qui nudis pedibus adorandum & sacrificandum accedere consueverunt. E diuerso Agyptiorum sacerdotes calceatos sacrificasse scribit Herodotus, & papyraceos quidem calceos gestasse.*

Vota tandem Persæ acerrimè concipiendi morem habebant, quem describit Plut. *Apud Persas genus supplicandi erat acerrimum & repulsa securum, si supplex cum igne in fluvium descendens minabatur ignem se abuelurum, nisi impetraret, quæ petebat.* Apud Ro-

MANOS

manos Vouendi formulam hanc dedit Linius Lib. xxxvi. Si
duellum cum Antiocho Rege sumi populus iussit, & ex sententia S. P. Q. Ro-
mani confectum erit, tum Tibi Iuppiter P. R. ludos magnos dies x. continuos
faciet, donaq; ad omnia puluinaria dabuntur de pecunia, quantum Senatus de-
creuerit. quisquis magistratus eos ludos quando cibiq; faxit, hi ludi rectè fa-
cti, donaq; rectè data sunt.

Priuata etiam VOTA ex istis familiari usu temporis pro-
gressu nata, peculiari variaq; solemnitate, semper tamen cum
supplicatione, vel victima, siue sacrificio persoluebantur.
Vnde Valerius Max. Lib. I. Cap. I. Prisco instituto rebus diuinis
opera datur, cum aliquid exposcendum voto. Et quidem per eorum
manus, qui vota faciebant, quemadmodum publica à sacer-
dotibus figebant. Manilius Lib. I.

Delectiq; sacerdotes in publica vota

Officio venere Deam.

Diebus id fiebat statutis, qui festi dicebantur. Idq; vel horis
matutinis, quibus Deos affidere templis & matutinis saluta-
tionibus adesse censebantur, vt verè Apollonius Thianæus
scriptum reliquerit, primo mane cum Dijs esse versandum;
Vel meridie, vt apud Indos; cuiusmodi hostiam Festus atram
appellari scribit.

Priuatum Votum exhibet Gemmæ delineatio, quam ad me
ex Museo Cl. Equitis Francisci Gualdi nobilissimus Io: Ba-
ptista Casalis amicus noster transmisit, in qua spectatur Ma-
tronarum Votum.

Ara enim Idolo Æsculapij figura serpentis, Votum forsan pro salute cuiusdam indicat. Huic matrona adstat amicta veste promissa, quam esse stolam suadet Ovidius Lib. III. de Ponto Eleg. III.

*Scriptimus hæc illis, quarum non vitta pudicos
Contingit crines, nec siola longa pedes.*

Ad cultum accedit capillitium cincinnatum & benè compositum. De quo Propertius Lib. IV. Eleg. XII.

*Mox ubi iam facibus cessit prætexa manibus
Vinxit, & acceptas altera vitta comas.*

Pectus hic fascia etiam succingitur, quod in Virginibus ad gracilitatem corporis maxime factum indicat Terentius in Eunuchio:

*Haud similis virgo est virginum nostrarum quas matres student
Demissis humeris esse, vincto pectore, ut graciles fient.*

Manu præterea sceptrum gerit mulier, Imperatoris forsan aut triumphantis coniux; Aramq; manu tangit. Vicinior ei altera Deos precari videtur. Reliquarum una Laurum tenet vel Oliuam, altera coronam. Nunquid hic indicatur, quod est apud Hyginum.

— dat vincenti præpes Victoria palmam.
Verè Præpes, ob inconstantiam fortis in bellis gerendis, & celeritatem euentuum.

VOTA verò non solum pro vario Deorum cultu, sed ex diuersa quoque mortalium conditione in monumentis veterum plurima occurrunt. Prima nempe Genij cura fuit: nec minori loco habita deinde fuerunt Natalitia; quibus iure succedunt Parentum Vota pro filiorum salute, ac libertate; atque his ipsis rursus Puerorum Vota, & nominatim Capillitia; Itemq; nubilium Virginum, imò Nuptarum Connubialia, Amatoria. Subditorum præterea in Principes bella suscipientes pietatem testantur passim militaria Anathemata. Nec Poetica munera, eorumve, qui se Musis dicarunt, Vota, aut Viatorum, siue Nauigantium, atq; inprimis ipsorum Nau-

rarum, qui inter mortales immensis laboribus vitam trahentes
 haud postremis, ut merito Rusticis, ceteraq; Vinitorum, Pasto-
 rum, Hortos colentium, Venatorum, Aurigarum, Piscatorum,
 aliorumq; Operariorum turbæ antistent. Artifices sua etiam
 producant dona. Et quæ non Agrotantium ac fatiscantis tan-
 dem ætatis Vota! Ac ne quicquam omiserimus, Seruorum, ac
 Gladiatorum in Deos cultum videbis: imò eorum etiam, quo-
 rum deuotio, vel temeraria, vel scelestæ, quodq; in ijs rerum
 diuinarum tenebris minimè mirandum, sæpe ridicula, atq; ab
 omni honestate aliena. Vana hæc & profana fateor miseræ
 gentis delitamenta, sed tamen ad eruditæ Antiquitatis noti-
 tiam necessaria. Ista qui horres, moneo ad fidelium quæ cæ-
 tera claudunt vota te serio conuertas,

Et, magis principio grata coronis erit.

CAPVT VI.

Locus Anathematum.

Ceterum, DONARIA modò columnis, modò parie-
 tibus, ac postibus, modò tholis, modò ædium fastigijs
 suffigebantur. Sed etiam Imperatorum Statuis,
 quemadmodum ex D. Ambrosij Sermone x. in Psal.
 718. compertum est. Meminit etiam Propertius Lib. iv.
 Eleg. xi. vers. 45.

Nunc stola in templo tria condita, causa Feretri,

Omne quòd certo dux ferit ante ducem.

De Tholis Arnobius Lib. vi. *Multa Tempora, quæ tholis sunt au-
 reis, et sublimibus clara fastigijs.* Quid verò Tholus, ostendit Isi-
 dorus Originum Lib. xix. *Tholi (inquit) quasi breuia scuta, ubi ex
 ædificijs plures trabes coeunt.* Clarius adhuc Luctatius Placidius
 ad Lib. ii. Thebaid. vers. 734. *Tholium est in media templi camera
 locus, in quo NOVENTIVM primitiæ aut exuniæ figebantur.* Martialis
 Lib. i. Epigram. 71.

Et